Bijlage 1. Nadere toelichting bij bestedingsplan coalitiemiddelen 2027

Tabel 1. Bestedingsplan 2027 coalitiemiddelen bestaanszekerheid Caribisch Nederland

#	Maatregelen	Eiland	Bedrag in € mln.
	Incidentele investeringen		
1a.	Elektriciteit: Fase 4 verduurzaming; van 69% naar 90%	Saba	6,0
1b.	Elektriciteit: Fase 4 verduurzaming (gedeeltelijk); van 55% naar 85%	Sint Eustatius	6,0
1c.	Drinkwater: Nieuwe zeewaterintake fase 2	Bonaire	8,0
1d.	Drinkwater: Vervanging 5 km lekkende leidingen	Sint Eustatius	1,7
1e.	Telecom: afronding project glasvezelnetwerk	Sint Eustatius	2,1
	Armoedebeleid		
2.	Kindplaatssubsidie	Alle	0,4
	Aanvulling subsidies nutsvoorzieningen		
3a.	Tekort structurele subsidie elektriciteit	Alle	3,2
3b.	Tekort structurele subsidie drinkwater	Alle	1,5
3c.	Tekort structurele subsidie telecom	Alle	1,1
Kosten totaal			**€ 30**

Incidentele investeringen

1a. Elektriciteit: verduurzaming; van 69% naar 90% op Saba

Elektriciteit is een primaire levensbehoefte die is opgenomen onder de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland. Saba kent het hoogste kWh-tarief van Nederland. Deze maatregel heeft als doel de elektriciteitsproductie op Saba te verduurzamen van 69% naar 90% en de daarbij behorende inkoopkosten voor brandstof te vermijden. Het effect op de eindgebruikerstarieven hangt af van de (wereld)olieprijzen. Bij het prijsniveau van brandstof dat vanaf 1 juli 2026 in het kWh-tarief wordt verrekend, betekent de extra verduurzamingsstap een (blijvende) verlaging van het tarief van 0,08 USD/kWh. Voorts draagt deze maatregel bij aan een lagere CO_2-uitstoot en een lagere importafhankelijkheid van fossiele brandstof.

1b. Elektriciteit: verduurzaming (gedeeltelijk); van 55% naar 85% op Sint Eustatius

Voor Sint Eustatius geldt dat nog een grotere stap kan worden gezet, van 55% richting 85% verduurzaming. Hiermee kan in totaal 30% verduurzaming worden behaald. Dit vertaalt zich naar een verlaging van het tarief van 0,11 USD/kWh bij het huidige (wereld)olieprijsniveau.

Ook Bonaire werkt de komende jaren aan een grote verduurzamingsslag. Daarvoor heeft het kabinet eerder al middelen toegekend. Zo is ContourGlobal voornemens om onder meer nieuwe windturbines te plaatsen, waardoor het aandeel duurzame elektriciteit kan groeien van ongeveer 20% naar circa 70%. Tevens heeft Bonaire bekendgemaakt dat staatsdeelneming Bonaire Bon Transition (BBT) wordt opgeheven, omdat dit niet langer het geschikte middel is om de energietransitie en brandstofvoorziening op het eiland te sturen. De middelen die hierbij vrijkomen, worden op een andere wijze ingezet voor hetzelfde beleidsdoel (verdere verduurzaming ondersteunen).

1c. Drinkwater: Nieuwe zeewaterintake op Bonaire

Ook drinkwater is een primaire levensbehoefte die is opgenomen onder de aanbevelingen van de Commissie sociaal minimum Caribisch Nederland. De kosten van drinkwater zijn op de eilanden erg hoog. Op Bonaire zorgt bevolkingsgroei voor toenemende druk op de bestaande infrastructuur. De zeewaterintake is technisch afgeschreven en aan vervanging toe en ook de zuiveringscapaciteit dient uitgebreid te worden. Dit is een urgente opgave, omdat anders de hele drinkwaterproductie stil komt te liggen. Ook de nabehandeling van gefilterd zeewater om het drinkbaar te maken drinkwater (post-treatment) dient uitgebreid te worden. Deze investeringen dragen bij aan de betrouwbaarheid en toekomstbestendigheid van de drinkwaterproductie en werken door in het verlagen van de variabele tarieven.

1d. Drinkwater: Vervanging 5 km lekkende leidingen op Sint Eustatius

Op Sint Eustatius is er in het leidingnet van de drinkwatervoorziening sprake van een hoog lekverlies van circa 40%. Hierdoor lekt naar schatting een half miljoen dollar aan water per jaar weg. Deze lekkages zijn ontstaan door de reactie van gechloreerd water met de drinkwaterleidingen. Dit proces is nodig om te voldoen aan drinkwaterkwaliteitsnormen ten behoeve van de volksgezondheid. Bij de vervangingsopgave wordt hier rekening mee gehouden bij de materiaalkeuze. Gerichte vervanging van leidingen kan hier aanzienlijke efficiëntiewinsten en directe verlaging van de tarieven opleveren. Het voorstel om 5 kilometer te vervangen is afgestemd op de lokale uitvoeringskracht: het nutsbedrijf STUCO kan met de huidige uitvoeringskracht 5 kilometer per jaar aan leidingen vervangen. Per 5 kilometer bedraagt de investering circa €1 miljoen euro. Op dit moment is STUCO bezig met het vervangen van een deel van de leidingen, in 2027 volgt de tweede fase. Er moet in totaal 20 kilometer vervangen worden. Reductie van de lekverliezen leidt tot doelmatig gebruik van subsidiegelden die besteed worden aan het maken van drinkwater uit zeewater. Daarnaast groeit de drinkwatervraag en dienen het distributienet en de productiefaciliteit uitgebreid te worden. Dit draagt bij aan een betrouwbare, toegankelijke en duurzame drinkwatervoorziening en de betaalbaarheid van drinkwater.

1e. Telecom: Afronding project glasvezelnetwerk op Sint Eustatius

Toegang tot betrouwbaar snel internet is een voorwaarde om volwaardig mee te doen in de digitale maatschappij. Vanwege de kleine schaalgrootte van de Caribische telecommarkt, kunnen, net zoals bij andere nutsvoorzieningen, de hoge investeringskosten voor telecomnetwerken over slechts een beperkt aantal gebruikers verdeeld worden, wat leidt tot hoge tarieven voor de eindgebruiker. Met deze investering wordt de modernisering van het netwerk voor vast internet op Sint Eustatius afgerond. De investeringsopgave voor telecombedrijf EUTEL, dat voor 100% in eigendom van het openbaar lichaam is, wordt daarmee substantieel verlaagd, waardoor de reguliere onderhoudskosten voor het netwerk dalen. Dit heeft een positief effect op eindgebruikerstarieven. Daarnaast verbetert de kwaliteit van het vaste internet eveneens aanzienlijk met deze investering.

Armoedebeleid

2. Kindplaatssubsidie

Met de nieuwe Wet kinderopvang BES wordt per 1 januari 2026 ingezet op het bieden van kwalitatief goede, veilige en toegankelijke dagopvang en buitenschoolse opvang. Zodat elk kind de kans heeft om zich volop te ontwikkelen. De bijdrage die ouders hiervoor betalen is

inkomensonafhankelijk en de afgelopen jaren flink verlaagd.[1] Voor een aantal ouders is het nog steeds niet mogelijk de bijdrage te voldoen voor kinderopvang. Dat zijn ouders die in de meest financieel kwetsbare positie zitten. Om deze ouders te kunnen blijven ondersteunen, stelt het kabinet € 0,4 mln. beschikbaar voor 2027. Met deze middelen kunnen de openbare lichamen de bijdrage voldoen voor de ouders, zodat ook deze kinderen naar de opvang kunnen. Zo kunnen zij spelenderwijs en gericht worden gestimuleerd in hun ontwikkeling om ontwikkel- en leerachterstanden te bestrijden en voorkomen. Deze maatregel is in aanvulling op de € 1 mln. die het ministerie van SZW in de voorjaarsnota 2026 heeft vrijgemaakt voor de bredere inzet op kinderarmoede in Caribisch Nederland.

Aanvulling subsidies nutsvoorzieningen

3abc. Tekort structurele subsidie elektra, drinkwater en telecom

Op Bonaire, Sint Eustatius en Saba staan de hoge kosten voor nutsvoorzieningen onder druk. De hoogte van de huidige subsidies aan Caribisch Nederland om de (vaste) kosten betaalbaar te houden, houdt geen rekening met de sterke bevolkingsgroei op Bonaire. Ook Sint Eustatius en Saba ondervinden de effecten van deze groei, omdat de subsidiebudgetten over een groter inwoneraantal van Caribisch Nederland worden verdeeld. Met deze aanvulling op de huidige subsidies voor de nutsvoorzieningen, dichten we het budgettaire tekort dat hierdoor ontstaat.

Dit vraagstuk speelt concreet bij nutsvoorzieningen, maar is een Rijksbreed vraagstuk. Tot op heden zijn de extra kosten voor nutsvoorzieningen van deze schaalsprong op Bonaire bekostigd op de begrotingen van EZK, I&W en KGG. Voor elektriciteit bleek dat voor 2026 al lastig, maar is dat via het amendement Ceder en Grinwis van 9 februari jl.[2] met terugwerkende kracht opgevangen op de begroting van KGG. Het amendement verzoekt het kabinet tevens om hiervoor een structurele oplossing te zoeken. Voor 2027 heeft het kabinet dit bekostigd uit de coalitieakkoordmiddelen. Hiermee is voorkomen dat er koopkrachtterugval plaatsvindt en wordt geborgd dat de hoogte van de subsidies voor elektriciteit, drinkwater en telecom op huishoudniveau kunnen worden gehandhaafd. Het structurele bekostigingsvraagstuk wordt meegenomen in de uitwerking van de middelen voor 2028 en verder, conform de oproep van de indieners van het amendement.

[1] In 2026 betalen ouders op Bonaire 100 USD per maand voor de dagopvang, en voor Saba en Sint Eustatius is dat 75 USD. Vanaf 2027 wordt de ouderbijdrage verder verlaagd tot ca 4% van de kostprijs.
[2] Kamerstukken II, 2025/26, 36 800-XXIII, nr. 13.